

Využití fotografie ve výuce dějepisu

Kamil Činátl, Ph.D.

Ústav pro studium totalitních režimů

Ústav českých dějin FFUK

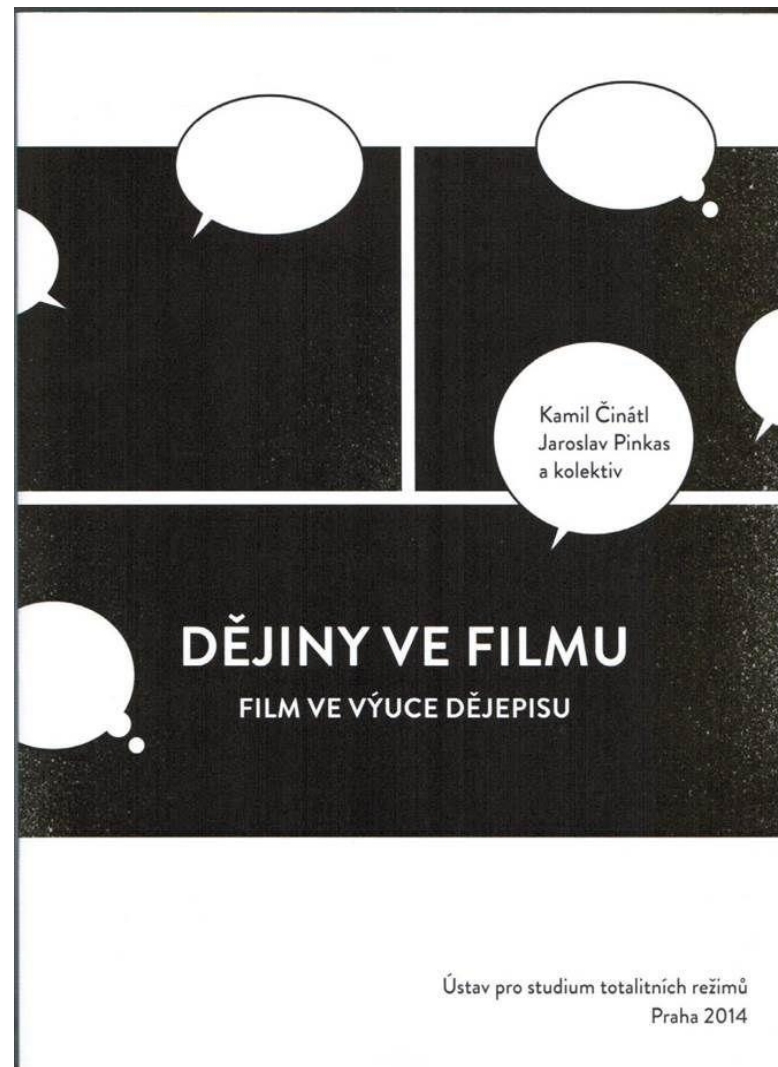
Edice České dějiny

Naše české minulosti

aneb jak vzpomínáme

KAMIL ČINÁTL

Nakladatelství Lidové noviny / Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Kamil Činátl
Jaroslav Pinkas
a kolektiv

DĚJINY VE FILMU

FILM VE VÝUCE DĚJESISU

Ústav pro studium totalitních režimů
Praha 2014

Využití fotografií v učebnicích dějepisu?
Tváře politiků: fotografie jako ilustrace.
Dějepis 9: Moderní dějiny, Prodos 2008.

Dějepis 9

Klement Gottwald (1948–53).

Antonín Zápotocký (1953–57).

Antonín Novotný (1957–68).

Využití fotografií v učebnicích dějepisu?
Tváře „obyčejných lidí“: fotografie jako pramen k analýze.
Das waren Zeiten 4, Buchner 2008.

zu beklagen. Zu dieser Zeit befanden sich etwa drei Millionen sowjetischer Soldaten in deutscher Kriegsgefangenschaft. In den Lagern kam es in den fol-

M 5 Passfotos von S. I. Petrowa aus Leningrad.

Die drei Aufnahmen stammen vom Mai 1941, Mai 1942 und Oktober 1942.

Jak využít fotografii ve výuce?

Jen jako

- zpestření textu a zatraktivnění výuky?
- průhled do minulosti?

Nebo též jako

- historický pramen určený k analýze a interpretaci?
- paměťový nosič?
- srovnávací kompozici, jež ukazuje historickou změnu?
- rodinný archiv, který propojuje historii a žité dějiny?
- prostor pro kritickou reflexi role fotografií v médiích?

Kdy může fotografie posloužit jako pramen k analýze?

Estetizovaná tvář politiky: tatíček Masaryk.

Masaryk ve fotografii, 1935.

Dobré prameny vzbuzují otázky

Analýza

- Co vidíte na snímku?
- Popište Masarykovo oblečení, jeho „image“.

Interpretace

- Jak dotváří Masarykův obraz kůň?
- Proč se fotografoval?
- Jak dotváří obraz prezidenta fakt, že sídlil na monarchickém Hradě?
- Odpovídá jeho oblečení dobovému stylu, či je svébytné?
- Co tento styl o osobě TGM sděluje?

Ikonické fotografie jako mnemotechnická pomůcka

Mladé ženy zavážejí led - New York 1918 (USA National Archives).

Napalm Girl, foto Nick Ut, Vietnam 1972 (AP).

Trang Bang, foto Nick Ut, Vietnam 1972 (AP).

Branné cvičení mateřské školky – Plzeň 1980 (PRF).

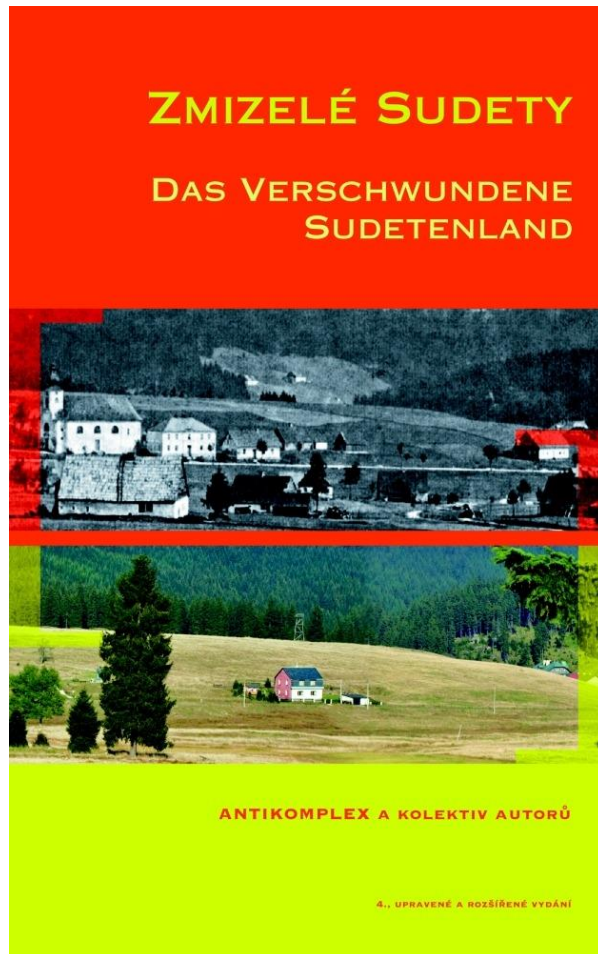

Rodinné album: mytí nádobí v roce 1957
(PRF).

<http://fotoalbum.plzen.eu/>

Srovnávací fotografie

- Krajina za školou
- <http://www.krajinazaskolou.cz/application/Pages/UnitView.aspx?unitId=6303&rt=%2fapplication%2fPages%2fProjectView.aspx%3fprojectId%3d600%26lang%3dPrimary&lang=Primary>

Závěry: proč využívat fotografii?

- Je časově (ve srovnání s textem) i technicky (ve srovnání s filmem) nenáročná.
- Posiluje udržitelnost znalostí, a tak zefektivňuje výuku. Obraz je tradiční nástroj mnemotechniky.
- Rozvíjí dovednosti, jak analyzovat a interpretovat prameny, a podporuje tak historickou gramotnost.
- Podporuje kritický odstup od zdánlivě důvěryhodného média fotografie (kritické myšlení).
- Kritická reflexe ikonických snímků kultivuje historické vědomí (pohled pod povrch fotografie).
- Zapojuje žáky, otevírá prostor pro tvořivou práci (každý může být archivář, fotograf).